

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

M. Vitruvii ... De architectura libri decem

**Vitruvius
Frontinus, Sextus Iulius**

Argentorati, 1543

Cap. XII

[urn:nbn:de:bsz:31-128539](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-128539)

sylue, aut platanones, & in his perficiantur inter arbores ambulationes
 ibiq; ex opere signino stationes. Proxime autem xystum duplicē porti-
 cum, designētur hypæthræ ambulationes, quas Græci *ὑπεθρῶν ἀσπίς*,
 nostri xysta appellant, in quas per hyemem ex xysto sereno cœlo athletæ
 prodeuntes exercētur. Post xystum autem stadium, ita figuratum, ut pos-
 sint hominum copiæ cum laxamēto athletas certantes spectare. Quæ in
 mœnibus necessaria uidebantur esse, ut apte disponantur, per scripsi.

DE PORTVVS ET STRUCTVRIS IN
 aqua faciendis. CAP. XII.

DE oportunitate autem portuum non est prætermittendum, sed
 quibus rationibus tueantur naues in his tempestatibus, explican-
 dum. Hi autem naturaliter si sint positi, habeantq; acroteria siue promon-
 toria procurrentia, ex quibus introrsus curuaturæ siue uersuræ ex loci
 natura fuerint conformatæ, maximas utilitates uidentur habere. Circum
 enim porticus, siue naualia sunt faciendæ, siue ex porticibus aditus ad
 emporia, turresq; ex utraq; parte collocandæ, ex quibus catenæ traduci
 per machinas possint. Sin autem non naturalem locum, neq; idoneum ad
 tuendas ab tempestatibus naues habuerimus, ita uidetur esse faciendum,
 ut si nullum flumen in his locis impederit, sed erit ex una parte statio,
 tunc ex altera parte structuris siue aggeribus expeditantur progressus,
 & ita conformandæ portuum conclusiones. Eæ autem structuræ, quæ in
 aqua sunt futuræ, uidentur sic esse faciendæ, uti portetur puluis à regioni-
 bus, quæ sunt à cumis continuatæ ad promontoriū Mineruæ, isq; misceat-
 tur uti in mortario duo ad unum respōdeant: deinde tunc in eo loco, qui
 definitus erit, arcæ stipitibus robusteis & catenis inclusæ in aquam de-
 mittendæ destinandæq; firmiter. Deinde inter eas ex transtillis inferior
 pars sub aqua exæquanda & purganda, & cementis ex mortario mate-
 riæ mixta (quemadmodum supra scriptum est) ibi congerendum, doni-
 cum compleatur structuræ spatium, quod fuerit inter arcas. Hoc autem
 munus naturale habent ea loca, quæ supra scripta sunt.

Sin autem propter fluctus aut impetus aperti pelagi, destinatæ arcæ
 non potuerint contineri, tunc ab ipsa terra siue crepidine puluinus quàm-
 S firmiſsi-

firmissime struatur. Isq; puluinus ex equata struatur planitie minus, quā dimidiæ partis: reliquum, quod est proxime litus, proclinatorum latus habeat. Deinde ad ipsam aquam & latera, puluino circiter sesquipedales margines struantur æquibres ei planitiæ, quæ supra scripta est. Tunc proclinatio ea impleatur arena, & exequatur cum margine in planitiâ puluini. Deinde insuper eam exequationem pila quàm magna constituta fuerit, ibi struatur, eaque cum erit extructa, relinquatur ne minus quàm duos menses, ut siccescat. Tunc autem succidatur margo, quæ sustinet arenam. Ita arena fluctibus subruta efficiet in mare pile præcipationem.

Hac ratione quotiescumq; opus fuerit, in aquam poterit esse progressus. In quibus autem locis puluis non nascitur, his rationibus erit faciendum, uti arcæ duplices relatis tabulis & catenis colligatæ in eo loco, qui finitus erit, constituantur, & inter destinatas creta meronibus ex ulua palustri factis calcetur. Cum ita bene calcatum & quàm densissime fuerit, tunc cocleis, rotis, tympanis collocatis, locus qui in ea septione finitus fuerit, exinaniatur siccetque, & ibi inter septiones fundamenta fodiantur. Si terrena erunt, usq; ad solidum crassiora quàm murus, qui supra futurus erit, exinaniatur, siccetq; & tunc structura ex cementis calce et arena compleatur. Sin autem mollis locus erit, palis ustilatis alneis, aut oleagineis, aut robusteis configatur, & carbonibus compleatur, quemadmodum in theatrorum & muri foundationibus est scriptum.

Deinde tunc quadrato saxo murus ducatur iuncturis quàm longissimis, uti maxime medij lapides coagmentis contineantur. Tunc qui locus erit inter murum, ruderatione siue structura compleatur. Ita erit uti possit turris insuper edificari. His perfectis naualiorum ea erit ratio, ut constituantur spectantia maxime ad septentrionem, nam meridiane regiones propter æstus, cariem, tincam, teredines, reliquaq; bestiarum nocentium genera procreant, alendoq; conseruant, eaq; ædificia minime sunt materianda propter incendia. De magnitudinibus autem finitio nulla debet esse, sed faciunda ad maximum nauium modum, uti & si maiores naues subductæ fuerint, habeant cum laxamento ibi collocationem. Quæ necessaria ad utilitatem in ciuitatibus publicorum locorum succurrere mihi potuerunt, quemadmodum constituantur & perficiantur, in hoc uolumine scripsi.